

CORINT

CLASICI AI LITERATURII

CHARLES DICKENS

Casa Umbrelor

CHARLES DICKENS

Casa Umbrelor

Volumul I

Traducere din limba engleză de
COSTACHE POPA

Prefață de CHARLES DICKENS

CLASICI AI LITERATURII

Capitolul I

LA ÎNALTA CURTE

Londra. Sesiunea de toamnă pe terminate, și lordul președinte înscăunat în sala de ședințe de la Lincoln's Inn. Vreme neîndurătoare de noiembrie. Pe străzi atâta noroi, de parcă apele abia s-ar fi retras de pe fața pământului și n-ar fi de mirare să întâlnești un megalosaur, lung de vreo doisprezece metri sau cam așa ceva, urcându-se legănat ca o șopârlă uriașă pe colina Holborn. Fum ce se lasă în jos de pe gurile hornurilor și se preface într-o burniță înceată și neagră, cu fulgi de funingine mari cât fulgii de zăpadă... jelind, ți-ar veni a spune, moartea soarelui. Câinii, una cu noroiul. Caii, stropiți chiar până sub ochelarii hamurilor, nu-s mai acătării. Trecătorii, ciocnindu-și cortelele unii de alții, morocănoși cu toții de parc-ar fi cuprinși de o molimă, scăpată din picioare la colțuri de stradă, unde, de la ivirea zorilor (dacă se mai poate spune că s-au ivit într-adevăr zorile), zeci de mii de alți trecători au călcat greșit și au alunecat, adăugând noi depozite la straturile de noroi adunate unele peste altele, ce se lipsesc temeinic de caldarâm în locurile acelea și sporesc îndoit rezerva.

Ceață pretutindeni. Ceață în susul Tamisei, ce se strecoară printre ostroave și pajiști verzi; ceață în josul Tamisei, ce se rostogolește întinată de navele rânduite în șiruri și de scârnaviile unei metropole mari, dar murdare, aruncate pe malurile apei. Ceață pe mlaștinile Essexului, ceață pe culmile Kentului. Ceață

târându-se în cabinele vapoarelor de cărbuni, ceață așezându-se de-a lungul șantierelor, ceață plutind peste odgoanele marilor corăbii; ceață lăsându-se peste bordurile bărcilor și ale luntrilor. Ceață în ochii și gâtleurile pensionarilor vârstnici din azilul Greenwich, ce abia își trag sufletul pe lângă focurile din dormitoare; ceață în coada și-n găoacea lulelei de după-amiază a comandantului mânios în cabina lui strâmtă, neaerisită; ceață ce-nțeapă fără milă degetele de la picioarele și mâinile micuțului ucenic care tremură pe punte. Oameni din întâmplare pe poduri, aruncându-și privirile peste balustrade în cerul de ceață de sub ei, cu ceața jur-împrejurul lor, ca și cum ar fi sus într-un balon și ar spânzura printre norii neguroși.

Lumină de felinare întrezărită în diferite locuri pe stradă, atât cât poate și soarele, de pe ogoarele afânate, licări gospodăruului și plugarului. Prăvălii, cele mai multe cu luminile aprinse cu două ceasuri înainte de vreme... ceea ce și gazul pare să știe, deoarece lumina lui e slabă și dușmănoasă.

După-amiaza umedă și rece e mai umedă și mai rece, ceața deasă, mai deasă, iar străzile noroioase, încă mai noroioase lângă Poarta Temple, vechi și plumburiu obstacol, podoabă potrivită pentru pragul unei vechi și plumburii corporații. Și drept lângă Bariera Temple, în sala de ședințe de la Lincoln's Inn, în chiar inima ceții, stă înscăunat Înalțul Lord Președinte, în Înalta sa Curte de Justiție.

Acolo nicicând n-ar fi ceața destul de deasă, și nici noroiul destul de mare pentru a se potrivi cu orbecăirea și zbaterea în care Înalta Curte de Justiție, cea mai infamă dintre toți păcătoșii învechiți în rele, ține azi ședința sub căutătura îngăduitoare a cerului și a pământului.

Într-o asemenea după-amiază și nu în alta se cuvenea ca Înalțul Lord Președinte să stea înscăunat aici... așa cum și

este..., cu o aureolă de ceață în jurul capului, îngrădit în țarcul său căptușit cu stofe și draperii stacojii, ascultând la un avocat, uriaș de statură, cu favoriți mari, voce mică și cu o pledoarie fără de sfârșit, și părând că își îndreaptă privirile către felinarul din tavan, unde nu poate vedea altceva decât ceață. Într-o asemenea după-amiază, vreo douăzeci de apărători de la Înalta Curte de Justiție se cuvenea să fie... așa cum și sunt... prinși în negura uneia dintre cele zece mii de faze ale unui proces fără de capăt, împiedicându-se la tot pasul de jurisprudențe vagi, împotmolindu-se până peste cap în proceduri, împungând pereții de cuvinte cu capetele lor apărate de peruci din păr de țap sau de cal și invocând, cu aer grav de actor, dreptatea. Într-o asemenea după-amiază, feluriți juriști fără drept de pledare, din procesul pe care doi sau trei l-au moștenit de la tații lor, ce s-au îmbogățit de pe urma lui, s-ar cuveni să fie... dar ce, nu sunt?... aliniați în șir, jos pe o bancă rotundă ca o fântână capitonată (dar zadarnic ai să cauți dreptatea în fundul acelei fântâni) ce stă între masa roșie a grefierului și cea a consilierilor Coroanei, cu citații, somații, interpelări, depoziții, încheieri, declarații sub luare de jurământ, contestații, citate din doctrină, concluzii scrise, maldăre de absurdități costisitoare, îngrămădite dinaintea lor. Întunecată e sala de ședințe cu lumânările ei ce se mistuie ici și colo, grea e ceața ce s-a strâns în ea, ca să nu mai iasă niciodată. Șterse sunt culorile ferestrelor cu vitralii ce nu mai lasă lumina zilei să străbată înăuntru, iar neștiutorul de pe stradă, ce-și aruncă privirile prin sticla geamurilor de la ușă, șovăie să intre, speriat de aspectul sinistru și de ecoul rostirii solemne și apatice care răsună până-n tavan după ce a pornit de pe estrada capitonată de unde Înalțul Lord Președinte privește la felinarul stins și unde consilierii cu peruci sunt pierduți în norul de ceață! Nu e de mirare. Asta-i Înalta Curte de Justiție, cea care-și are în fiecare comitat

case în ruină și ogoare năpădite de buruiiană; care-și are nebuni istoviți în fiecare balamuc și morți în fiecă cimitir; care-și are împricinați ruinați, cu tocuri scâlciate și haine jerpelite, împrumutând și cerșind de la toți cunoscuții luați la rând; care dă puterii banului mijloace din plin să înfrângă dreptul; care istovește până într-atât avutul, răbdarea, îndrăzneala, speranța; care doboară mintea și distruge sufletul în așa hal, încât nu e om cinstit în rândul celor ce profesază în cadrul ei care să nu-ți dea sfatul... și cine nu s-ar grăbi să ți-l dea...: „Mai curând să înduri orice nedreptate de pe lume decât să vii aici!”

Cine se întâmplă să mai fie la Curte în după-amiaza asta întunecoasă, în afară de lordul președinte, avocatul din proces, alți doi, trei avocați care nu-s niciodată în niciun proces, și banca avocaților pomenită mai înainte? Mai este grefierul, mai jos de judecător, cu perucă și robă, și mai sunt doi, trei aprozi, sau garderobieri, sau perceptorii ori cine știe ce ar putea să fie, îmbrăcați în uniformele curților de judecată. Cu toții cască, fiindcă nicio fărâmă de plăcere nu pică din procesul de pe rol: *Dosarul Jarndyce*, proces care ani după ani a fost stors până la ultima picătură. Stenografii, cronicarii și reporterii gazetelor, împreună cu restul asistenței, o iau invariabil din loc când procesul Jarndyce vine la rând. Locurile lor rămân goale. Într-o latură a sălii, pe un loc cât mai bun, ca să nu scape privirilor ei nimic din sanctuarul plin de draperii, se află o bătrânică nebună cu o bonetă strămtă, care e totdeauna în sala de ședință, de la intrarea Curții până la ieșire, așteptând mereu să se pronunțe vreo hotărâre de neînțeles în favoarea ei. Unii zic că într-adevăr este sau a fost parte într-un proces, dar nimeni nu știe c-ar fi sigur așa, fiindcă nimănui nu-i pasă de ea. Poartă în geantă niște gunoaie pe care le numește documente, constând în principal din câteva petice de hârtie, chibrituri și lavandă uscată.

Un arestat gălbejit s-a ivit cu escorta după el, pentru a șasea oară, ca să înainteze o petiție personală, în vederea absolvirii de vină, ceea ce nu-i probabil să obțină, fiind singurul supraviețuitor implicat într-o neregulă de conturi despre care nici nu se pretinde că ar fi avut vreodată cunoștință. Între timp, planurile sale de viață au căzut baltă. Un alt reclamant ruinat, care periodic își face apariția de la Shropshire și se trudește să adreseze cuvânt președintelui când se termină procesele zilei, și care în niciun fel nu poate fi făcut să înțeleagă că, după lege, președintele n-are cunoștință de existența lui, după ce timp de-un sfert de veac i-a otrăvit-o, se-așază într-un loc bun și pune ochii pe judecător, gata să strige „Excelență!” cu o voce tânguitoare și răsunătoare, în clipa în care magistratul se ridică să plece. Câțiva secretari de avocați și alții, care-l știu din vedere pe petiționar, zăbovesc, nădăjduind să afle de la el oarecare haz și să invoioșeze puțin vremea cenușie.

Procesul Jarndyce continuă să lânzezească. Ajuns ca o sperietoare de procese, cu timpul s-a învălmășit atât de tare, încât nicio suflare de om nu mai știe ce scopuri urmărește. Părțile din proces nu-l înțeleg aproape deloc, dar s-a băgat de seamă că niciodată doi avocați de la Înalta Curte nu pot vorbi despre pricina de față cinci minute măcar fără să nu ajungă la o totală neînțelegere în privința temeiurilor în cauză. De la intentarea acțiunii, nenumărați copii s-au născut, adăugându-se în proces; nenumărați tineri s-au căsătorit; nenumărați bătrâni au murit de atunci încoace. Zeci de oameni s-au pomenit din senin parte în procesul Jarndyce, fără să știe cum și de ce; familii întregi au moștenit uri legendare odată cu procesul. Micuțul reclamant sau pârât, căruia i s-a făgăduit un cal nou de lemn când se va soluționa procesul Jarndyce, a crescut, a avut un cal adevărat și a trecut în trap pe cealaltă lume. Minorele frumoase de la Curte

s-au ofilit, ajungând mame și bunici; o procesiune lungă de președinți s-au petrecut începându-și și încheindu-și cariera în proces; teancul de acte depuse la dosar s-a schimbat pur și simplu într-unul de acte de deces; n-au mai rămas poate nici trei Jarndyce pe fața pământului de când bătrânul Tom Jarndyce și-a zburat creierii la o cafenea pe Chancery Lane; dar procesul Jarndyce își târăște zilele mohorâte în fața Curții, fără speranța de a se mai sfârși.

Procesul Jarndyce a ajuns de râsul lumii. E singurul lucru bun căruia i-a dat naștere. A adus moarte multora, dar pentru oamenii de lege e o farsă. N-a fost jurisconsult care să nu fi avut de-a face cu el. N-a fost președinte care să nu fi pledat „în el”, pentru unul sau altul, pe vremea când era încă avocat la bară. Lucruri de duh s-au spus despre acest proces de către decanii bătrâni cu ghetete scâlciate și cu nasuri vinete, în comitete selecte, la un pahar de vin, de după prânzurile oficiale ale breslei. Stagiarii aveau obiceiul să-și ascută spiritul juridic pe seama faimosului proces. Ultimul lord președinte s-a folosit de-al său cu dibăcie când, completându-l pe domnul Blowers, eminentul consilier al Coroanei care zicea că un anume lucru are să se întâmple când va să plouă cu cartofi din cer, a adăugat: „sau când vom da o hotărâre în procesul Jarndyce, domnule Blowers...”, glumă ce-a desfătat mai ales pe aprozi și pe purtătorii însemnelor și peceților.

Asupra câtor oameni în afara cauzei și-a întins procesul Jarndyce nefasta-i mână ca să-i strice și să-i corupă, asta-i o problemă foarte vastă. De la maestrul jurisconsult, pe ale cărui dosare capsate teancuri de mandate prăfuite din procesul Jarndyce s-au închircit în forme de tot felul, până la copistul din biroul celor șase arhivari, care i-a copiat zecile de mii de pagini pe foile duble ale Curții de Justiție sub aceeași eternă

titulatură, firea nimănu nu s-a îmbunătățit datorită procesului ăstuia. În șiretlic, subterfugiu, amânare, jefuire, pisălogeală, sub false prefăcătorii de tot felul, se află înrâuriri care niciodată nu se termină cu bine. Chiar valeții avocaților, care i-au tot amânat pe nefericiții petiționari, asigurându-i nu se mai știe de câte ori că domnii Chizzle, Mizzle, sau cum îi mai cheamă, sunt peste măsură de ocupați și au audiențe până la cină, chiar și ei pot să-și fi pervertit firea datorită procesului Jarndyce. Administratorul bunurilor respective a dobândit o sumă frumoșică de bani prin proces, dar a dobândit și neîncrederea propriei sale mame, precum și un dispreț pentru propria lui funcție. Chizzle, Mizzle sau cum îi mai cheamă și-au luat obiceiul de a făgădui în mod vag că vor cerceta mica pricină nerezolvată și vor vedea ce se poate face pentru Drizzle... care nu e destul de deprins cu sistemul... când procesul Jarndyce va ieși de pe rol. Eschivarea și pungășia, sub toate multiplele lor variante, au fost semănate pe scară întinsă de nenorocitul proces; și chiar și aceia care, urmărind desfășurarea procesului, au înțeles tot răul pe care îl generează, au fost pe nesimțite ademeniți să lase răul să-și urmeze cursul și s-au împăcat cu ideea că, dacă lumea merge strâmb, asta-i pentru că, într-un fel sau altul, nu-i făcută să meargă drept.

Astfel, în mijlocul noroiului și-n inima ceții, stă-nscăunat Înaltul Lord Președinte la Înalta sa Curte de Justiție.

— Domnule Tangle, zice Înaltul Lord Președinte cam neli-niștit de-o bucată de vreme de elocința învățatului gentilom.

— 'Ccelență! zice domnul Tangle.

Domnul Tangle știe despre procesul Jarndyce mai mult decât oricine. Cu asta a ajuns de pomină... presupus fiind el că niciodată n-a mai citit nimic altceva de când a părăsit școala.

— Ați epuizat argumentele dumneavoastră?

— 'Ccelență, nu... felurime de puncte... simt de datoria mea să mă supun... 'Ccelenței Voastre, e răspunsul ce țâșnește din domnul Tangle.

— Mai sunt de ascultat și alți reprezentanți ai barei, cred? zice președintele cu un zâmbet șters.

Optsprezece colegi erudiți de-ai domnului Tangle, fiecare înarmat cu câte un mic sumar de câte o mie opt sute de pagini, saltă în sus ca optsprezece ciocănele de la un pian, fac optsprezece plecăciuni și se cufundă pe cele optsprezece locuri, în întunecime.

— Vom continua ședința de miercuri în două săptămâni, zice președintele.

Fiindcă punctul în litigiu nu-i decât asupra cheltuielilor de judecată, cât un fleac de mugur pe-un arbore de codru din procesul inițial, și sigur se va pronunța o hotărâre în una din zilele acestea.

Președintele se ridică; avocații se ridică; arestatul e scos afară în grabă; omul din Shropshire strigă „Excelență!”. Aprozi, gardierieri și purtători de însemne impun cu indignare liniște și se încruntă la omul din Shropshire.

— În ceea ce privește pe tânăra fată..., urmează președintele tot referitor la procesul Jarndyce.

— Iertare, 'Ccelență... băiat, zice domnul Tangle, pripindu-se.

— În ceea ce privește, urmează președintele, limpede și răspicat, pe tânăra fată și pe băiat, ambii tineri...

Domnul Tangle se dă bătut.

— Cărora le-am acordat astăzi audiență și care se află acum în cabinetul meu, am să-i văd și voi chibzui asupra utilității redactării ordinului de fixare a reședinței la unchiul lor.

Domnul Tangle iar se ridică în picioare.

— Iertare, 'Ccelență..., mort.

— La bunicul lor, rostește președintele, privind prin ochelari la hârtiile de pe masă.

— Iertare, 'Cceleță... victimă a unui suicid... zburat creierii.

Pe neașteptate, un avocat, tare mic de statură, cu o voce teribilă de bas, se ridică, umflat în pene cât se poate pe fundalul de ceață din spate, și zice:

— Excelența Voastră îmi îngăduie? Îl reprezint. E văr de-al nu știu câtelea grad. În clipa de față nu sunt pregătit să aduc la cunoștința Curții în ce anume grad e văr; dar e văr.

Dând drumul acestei replici (rostită cu o voce ca de dincolo de mormânt) ce răsună printre bârnele acoperișului, avocatul tare mic de statură se lasă să cadă la locul lui și se pierde în ceață. Degeaba îl caută toată lumea cu privirea. Nimeni nu-l mai poate vedea.

— Am să vorbesc cu amândoi tinerii, zice președintele iarăși, și mă voi chibzui asupra fixării reședinței lor la vărul acela. Voi comunica hotărârea mâine-dimineață, când se deschide ședința.

Președintele este pe punctul de a se înclina spre banca avocaților, când i se înfățișează arestatul. Din încurcătura în care se găsește arestatul, nimic alta nu poate să iasă decât trimiterea sa îndărăt la închisoare, ceea ce se și face numaidecât. Omul din Shropshire se încumetă să rostească iarăși demonstrativ „Excelență!”, dar președintele, zărindu-l, se strecoară dibaci, dispărând. Toată asistența dispare și ea repede. Un regiment de dosare albastre sunt umplute cu teancuri de hârtii, luate și scoase din sală de funcționari; bătrânica nebună iese cu documentele sale; Curtea rămasă goală e închisă. Dacă toate nedreptățile pe care le-a săvârșit și toate nenorocirile pe care le-a pricinuit ar putea și ele să fie încuiate în ea și totul să ardă într-un imens rug funerar... vai! ar fi cu mult mai bine pentru alte părți, dar nu și pentru părțile din procesul Jarndyce!

Capitolul III

UN PAS ÎNAINTE

Îmi vine grozav de greu să încep să scriu fragmentul din paginile de față, pentru că știu că nu mă pricep. Și asta am știut-o dintotdeauna. Îmi amintesc, când eram chiar o copilă, cum îi spuneam păpușii mele, când ne aflam numai noi două: „Ascultă, păpușică, eu nu mă pricep, știi tu foarte bine, și trebuie să ai răbdare cu mine, dacă mă iubești.” Și ea ședea proptită într-un fotoliu mare, cu chipul frumos și buzele-i trandafirii, uitându-se la mine – sau nu chiar atât la mine, îmi închipui, cât la nimic –, în vreme ce eu împungeam de zor cu acul și-i spuneam toate tainele mele.

Scumpa mea păpușă de pe vremuri! Eram o copilă atât de sfioasă, încât arareori cutezam să deschid gura, dar niciodată să-mi deschid altcuiva inima. Aproape că-mi vine să plâng când mă gândesc ce mângâiere era pentru mine, când veneam acasă după o zi de școală, să urc în fugă în camera mea și să spun „O, scumpa și credincioasa mea păpușică, știam eu că mă aștepti!”, și apoi să mă așez jos pe dușumea, să mă sprijin de brațele fotoliului ei și să-i povestesc tot ceea ce văzusem de când ne-am despărțit. De când mă știu mi-a plăcut să iau aminte la ce se întâmplă – dar nu în fugă, o, nu! – într-un fel tainic de a afla ceea ce se petrece în fața mea, gândindu-mă cum aș putea să înțeleg totul, cel mai bine cu putință. În niciun caz nu pot spune că sunt ageră la minte. Când cineva mi-e drag din suflet, atunci se pare că mintea mi se luminează. Dar poate că asta nu-i decât vanitate.

Am fost crescută, de când mi-aduc aminte – ca o prințesă din basme, numai că nu eram fermecătoare – de către nașa mea. Cel puțin, asta am știut eu că-mi este. Era o femeie bună, tare bună! Se ducea la biserică de trei ori în fiecare duminică, și la slujbele de miercuri dimineața și de vineri, și la predici, ori de câte ori se țineau predici, și nu lipsea niciodată. Era frumoasă; și dac-ar fi zâmbit, ar fi fost (cred eu) ca un înger – dar nu zâmbea niciodată. Totdeauna era gravă și severă. Era atât de bună, îmi închi-pui, încât răutatea altora a făcut-o să se întunece pe toată viața. Mă simțeam așa de altfel decât ea, chiar și când țineam seama de deosebirile dintre un copil și o femeie; mă simțeam atât de umilă și neînsemnată pe lângă ea, atât de departe, încât niciodată n-am putut să mă simt la largul meu cu ea – nu, nici n-am putut măcar s-o iubesc așa cum aș fi dorit. Mă mâhnea grozav să văd cât era ea de bună și ce nedemnă eram eu și nădăjduiam din tot sufletul să pot avea o inimă mai bună și deseori mă mărturiseam scumpei și vechii mele păpuși; dar niciodată nu mi-am iubit nașa așa cum s-ar fi convenit s-o iubesc și cum simțeam c-ar fi trebuit s-o iubesc dacă aș fi fost o fată mai bună.

Asta m-a făcut, aș zice, mai sfioasă și mai închisă decât sunt din fire și m-a aruncat în brațele păpușicii, singura prietenă cu care mă simțeam în voie. Dar ceva s-a întâmplat pe când eram încă micuță, ceva care a accentuat toate acestea încă mai mult.

N-am auzit niciodată vorbindu-se de mama. N-am auzit nici de tata, dar mă simțeam mai atrasă de mama. N-am purtat niciodată rochie de doliu din câte mi-amintesc. Nu mi-a arătat nimeni mormântul mamei. Nici nu mi s-a spus vreodată unde e. Și nici n-am fost învățată să mă rog pentru altcineva dintr-ai mei decât pentru nașa mea. De multe ori, cu madam Rachael, singura noastră slujnică și care-mi lua lumânarea după ce mă culcam (altă femeie foarte bună, dar severă cu mine), am atacat

subiectul gândurilor ce mă frământau, dar ea nu-mi spunea decât „Esther, noapte bună!” și pleca și mă lăsa părăsită.

Cu toate că eram șapte fete la școala din vecinătate, unde mergeam ca externă, și cu toate că ele îmi spuneau „micuța Esther Summerson”, n-am fost niciodată la vreuna acasă. Toate erau mai mari ca mine, bineînțeles (eram cu mult mai mică decât ele), dar părea că mai este ceva ce ne desparte pe lângă asta și pe lângă faptul că erau cu mult mai deștepte decât mine și că știau cu mult mai multe decât mine. Una dintre ele, în prima săptămână când m-am dus la școală (îmi aduc aminte de asta foarte bine), m-a poftit acasă la ea la o mică petrecere, spre marea mea bucurie. Dar nașa-meă a scris o scrisoare categorică, refuzând invitația, și nu m-am dus niciodată. Și nici n-am mai ieșit vreodată din casă.

Venise ziua mea de naștere. La zilele de naștere ale altora li se dădea liber de la școală – niciodată la a mea. Se făceau petreceri la zilele de naștere ale altora, acasă la ele, așa cum știam din cele ce auzeam de la fete, cum își povesteau una alteia – nicio petrecere la a mea. Ziua mea de naștere era cea mai tristă zi, petrecută acasă, din tot anul.

Am spus că înțelegerea mi-e ațâțată când și iubirea mi-e, doar dacă nu m-amăgește îngâmfarea (așa cum știu că s-ar putea, căci aș putea fi vanitoasă fără să bănuiesc – cu toate că de fapt nu sunt). Din fire sunt afectuoasă, și poate că voi mai simți vreodată asemenea jignire, dacă asemenea jignire poate fi simțită mai mult decât o dată, cu toată usturimea acelei aniversări.

Cina se isprăvise și nașa-meă și cu mine ședeam încă la masă în fața focului. Ornicul ticăia, focul pâlpaia, și o vreme, nu mai știu cât, niciun alt zgomot nu s-a mai auzit în încăperea sau în casă. S-a întâmplat să ridic ochii sfios de pe cusătura la care lucram și să mă uit peste masă la nașa mea și i-am citit pe față, pe când mă

privea întunecată: „Ar fi fost cu mult mai bine, micuța mea Esther, să nu mai fi avut zi de naștere, să nu te mai fi născut!”

Am izbucnit în plâns și printre suspine am zis:

— Scumpă nașă, spune-mi, te rog, spune-mi, mama a murit la nașterea mea?

— Nu, mi-a dat ea răspuns. Nu mă mai întreba, copilă!

— O, te rog, spune-mi ceva despre ea! Hai, acum cel puțin, scumpă nașă, te rog! Ce i-am făcut? Cum de-am pierdut-o? De ce sunt altfel decât ceilalți copii și care-i vina mea, dragă nașă? Nu, nu, nu, nu pleca! Vai, spune-mi!

Aveam și-un soi de spaimă, pe lângă mâhnire, și m-am prins cu mâinile de rochia ei și i-am îngenuncheat înainte. Tot timpul spusese: „Dă-mi drumul!” Dar acum, dintr-odată, s-a oprit locului.

Fața ei întunecată avea atâta putere asupra-mi, încât mă stăvili în toiul înflăcăării mele. Am ridicat tremurând mâna ca să i-o apuc pe-a ei și să-i cer iertare cât voi putea de fierbinte, dar când am văzut-o cum mă privește, mi-am tras-o îndărăt și mi-am pus-o pe inima ce-mi bătea să-mi spargă pieptul. M-a ridicat în picioare, s-a așezat pe scaun și, trăgându-mă în fața ei, mi-a spus rar, cu vocea rece și încetă – parcă o văd încruntată, cu degetul îndreptat către mine:

— Maică-ta e o rușine pentru tine, Esther, și tu pentru ea. O să vină vremea – și încă destul de curând – când ai să înțelegi mai bine și ai s-o și simți cum numai o femeie poate... Eu am iertat-o (dar fața nu i s-a îmbunat) de tot răul ce mi l-a făcut, și nu mai pomenesc de el, cu toate că a fost mai mare decât ți-ai putea da seama, mai mare decât și-ar putea cineva închipui, afară de mine care l-am îndurat. Cât despre tine, copilă nefericită, rămasă fără de mamă și fără de cinste chiar din ziua blestemată a nașterii tale, roagă-te în fiecare zi ca păcatele altora să nu cadă asupra capului tău, așa cum stă scris. Uită-ți mama și lasă

și pe toți ceilalți s-o uite, făcând prin asta cel mai mare bine nefericitului ei copil. Acum pleacă!

Dar pe când eram gata să plec – cu sângele înghețat în vine –, ea m-a oprit, totuși, și a adăugat:

— Supunerea, abnegația, munca sârguincioasă: iată zestrea cu care să-ți duci o viață începută cu asemenea povară asupra-i. Tu nu ești la fel cu ceilalți copii, Esther, fiindcă nu te-ai născut numai din păcatul strămoșesc. Tu ești dintr-un alt soi.

Am urcat în camera mea, m-am strecurat în pat și am lipit obrazul păpușii de-al meu, scăldat în lacrimi, și, ținându-mi unica prietenă la piept, am plâns până ce-am adormit. Cu puțină înțelegere ce-aveam pentru necazul meu, am știut că n-am adus niciun pic de bucurie în sufletul nimănui niciodată și că pentru nimeni de pe fața pământului nu însemnam eu ceea ce însemna păpușa pentru mine.

Draga de ea, draga de ea, când mă gândesc câtă vreme am petrecut după aceea singure împreună și cât de des i-am repetat păpușii povestea zilei mele de naștere și i-am mărturisit că voi încerca din răspuț să ispășesc păcatul cu care mă născusem (de care mă recunoșteam vinovată și totuși nevinovată) și că mă voi strădui când voi fi mare să fiu sârguincioasă, îndatoritoare și miloasă, să fac numai bine orișicui și să câștig, de voi putea, puțină dragoste și pentru mine! Nădărduesc că nu din milă pentru mine vărs lacrimi când mă gândesc la asta. Sunt foarte mulțumită și foarte bucuroasă, dar nu le pot împiedica să-mi vină în ochi.

Dar iată! Le-am șters acum, și pot iarăși continua așa cum se cuvine.

Am simțit distanța dintre nașa mea și mine cu atât mai mult după aniversarea aceea și îmi dădeam așa de bine seama că țin un loc, în casa ei, ce ar fi trebuit să fie gol, încât îmi venea cu mult mai greu să mă apropiu de ea, cu toate că în sufletul meu îi eram adânc

recunoscătoare mai mult ca niciodată. La fel mă simțeam și față de colegile mele de școală; la fel mă simțeam și față de madam Rachael, care era văduvă; și, vai, și față de fie-sa, de care se mândrea și care venea s-o vadă o dată la două săptămâni! Ajunsesem foarte retrasă și tăcută și încercam să fiu foarte sânguincioasă.

Într-o după-amiază însorită, după ce mă întorsesem acasă de la școală cu cărțile și cu ghiozdanul, pe când mă uitam la umbra-mi prelungă ce mă însoțea și, ca de obicei, mă strecuram sus în cameră, nașa mea a ieșit pe ușa salonului și m-a chemat înapoi. Așezându-mă lângă ea am văzut – ceva, într-adevăr, cu totul neobișnuit – că era și un străin. Un domn mareț și arătos, îmbrăcat tot în negru, cu o cravată albă, brelocuri mari de aur la ceas, o pereche de ochelari cu rame de aur și un inel mare cu pecete pe degetul cel mic.

— Asta-i copila, zise nașa mea, cu voce înceată, apoi adăugă cu asprime în glas, cum îi era obiceiul să vorbească: Asta-i Esther, domnule.

Gentilomul își puse ochelarii de aur ca să se uite la mine și zise:

— Vino încoace, drăguță!

Dădu mâna cu mine și-mi ceru să-mi scot boneta, măsurându-mă din ochi tot timpul. După ce îi dădui ascultare, el zise „Ah!”, și după aceea „Da!”. Și apoi, scoțându-și ochelarii și punându-i într-un toc roșu și lăsându-se pe spate în fotoliu și învârtind tocul de ochelari în mână, făcu către nașa mea un semn de încuviințare cu capul. Asupra acestora, nașa mea zise:

— Poți să pleci sus, Esther!

Și, făcând o reverență gentilomului, am plecat. Trebuie să fi trecut doi ani de-atunci și eu să fi tot avut aproape paisprezece ani, când, într-o noapte îngrozitoare, nașa mea și cu mine ședeam în fața focului. Eu citeam tare, și ea asculta. Coborâsem pe la vreo nouă, așa cum făceam totdeauna, ca să-i citesc Biblia,

și tocmai citeam din Evanghelia Sfântului Ioan, cum Mântuitorul nostru se aplecase ca să scrie cu degetul său în țărână, când i-au înfățișat pe femeia cea păcătoasă.

„Și stăruind să-L întrebe, El S-a ridicat și le-a zis: Cel fără de păcat dintre voi să arunce cel dintâi piatra asupra ei.” [Ioan, 8:7 – n. red.]

Aici nașă-mea m-a oprit și, ridicându-și mâna, și-a dus-o la cap, apoi a citat cu o voce teribilă, dintr-o cu totul altă parte a cărții:

— „Vegheați, dar! Ca nu cumva venind fără veste, să vă afle pe voi dormind. Iar ceea ce zic vouă, zic tuturor: Privegheați!” [Marcu, 13, 35-37 – n. red.]

În clipa aceea, cum stătea în picioare în fața mea repetând vorbele astea, s-a prăbușit la pământ. N-a fost nevoie să mai strig; vocea îi răsunase în toată casa și fusese auzită până-n stradă.

A fost pusă în pat. Mai mult de o săptămână a zăcut acolo, puțin schimbată la înfățișare, cu încruntarea-i impresionantă și hotărâtă, pe care i-o știam atât de bine, adânc săpată pe chip. De nenumărate ori ziua și noaptea, cu capul pe pernă alături de-al ei, ca să-mi audă mai bine suspinele, o sărutam, îi mulțumeam, mă rugam pentru ea, o rugam să mă binecuvânteze și să mă ierte, o imploram să-mi dea un semn cât de mic că înțelege, că mă aude. Nu, nu, nu. Fața-i rămânea neclintită. Până în clipa din urmă și chiar după aceea, căutătura-i cruntă i-a rămas neîmblânzită.

În ziua de după înmormântarea sărmanei mele nașe, gentilomul în negru cu legătoarea-i albă s-a arătat iarăși. Madam Rachael m-a dus la el și l-am găsit în același loc, ca și cum nu s-ar mai fi clintit de-acolo.

— Mă numesc Kenge, zise el; n-ar fi rău să îți minte, copilă dragă: „Kenge și Carboy”, Lincoln’s Inn.

I-am răspuns că-mi aduc aminte că l-am mai văzut o dată, mai demult.

— Te rog, așază-te... ici, lângă mine. Nu te mâhni; nu slujește la nimic. Madam Rachael, dumitale, care știai în ce situație se afla în ultima vreme averea domnișoarei Barbary, nu-i nevoie să-ți mai aduc la cunoștință că veniturile ei s-au stins odată cu moartea, și că fetița aici de față, acum că mătușa ei a murit...

— Mătușa mea, domnule?

— Zău, nu are niciun rost să mai lungim amăgeala când nu-i nimic de câștigat din asta! zice domnul Kenge calm. Mătușă de fapt, nu și de drept. Nu te mâhni! Nu plânge! Nu tremura! Madam Rachael, micuța noastră fără îndoială c-o fi auzit de... hm!... procesul Jarndyce.

— Niciodată, zise madam Rachael.

— E oare cu puțință, urmă domnul Kenge, așezându-și pe nas ochelarii, ca micuța noastră... Te rog, nu mai fi mâhnită!... să nu fi auzit încă de procesul Jarndyce?

Am dat din cap că nu, minunându-mă ce-o fi aceea.

— Nimic de procesul Jarndyce? adăugă domnul Kenge, uitându-se la mine pe deasupra ochelarilor și învârtind întruna, încet în mâini, tocul, ca și cum ar fi dezmiertat ceva. Nimic despre unul dintre cele mai faimoase procese de la Înalta Curte, din toate câte se știu? Nimic de cazul Jarndyce... care... e... e în sine un monument de procedură a Înaltei Curți de Justiție. În care (aș spune) toate încurcăturile, toate ipotezele neprevăzute, toate elucubrațiile meșteșugite, toate formele procedurale cunoscute la Curte sunt reeditate iarăși și iarăși? E un proces ce n-ar putea exista dincolo de hotarele țării ăsteia mari și libere. Aș putea spune că totalul cheltuielilor în procesul Jarndyce, madam Rachael (mă tem că i s-a adresat ei, pentru că eu păream că mă gândesc la altceva), se ridică în momentul de față la o sumă între șaizeci și șaptezeci de mii de lire! spuse domnul Kenge, lăsându-se pe spate în scaun.

Mi-am dat seama cât sunt de ignorantă, dar ce puteam să fac? Eram atât de necunoscătoare în materie, că și după asta tot nimic n-am înțeles.

— Și chiar n-a auzit niciodată de proces? întrebă domnul Kenge. Uimitor!

— Domnișoara Barbary, domnule, răspunse madam Rachael, care se află acum printre serafimi...

— Așa cred, sunt sigur, zise domnul Kenge cu politețe.

— ...a dorit ca Esther să nu știe decât ceea ce-i e de folos. Și afară de ceea ce a învățat aici, altceva nu știe.

— Hm! făcu domnul Kenge. În general e foarte nimerit. Dar acum să ne întoarcem la subiect (adresându-mi-se), domnișoara Barbary, singura dumitale rudă (de fapt, asta e; pentru că trebuie să subliniez că de drept nu ai niciuna), decedând și, firește, neputându-ne aștepta ca madam Rachael...

— Vai de mine, nu! spuse repede madam Rachael.

— Întocmai..., încuviință domnul Kenge, nu se poate ca madam Rachael să-și ia asupra-și întreținerea dumitale și sprijinul material (te rog, nu trebuie să te îngrijorezi); ești în situația de a primi reînnoirea unei propuneri, pe care am fost însărcinat s-o fac domnișoarei Barbary acum vreo doi ani, dar care, cu toate că a fost respinsă atunci, de la sine înțeles poate fi reînnoită în împrejurările nenorocite care s-au ivit între timp. Oare, dacă declar că în procesul Jarndyce și în afară de el eu sunt reprezentantul unui om grozav de generos, dar, în același timp, ciudat, ar însemna că mă abat de la precauțiile mele profesionale? întrebă domnul Kenge, lăsându-se iarăși pe spate în scaun și privindu-ne liniștit pe amândouă.

Părea că mai presus de orice se bucură să-și asculte vocea. N-aș avea de ce mă mira, fiindcă era o voce caldă și plină și dădea mare importanță fiecărui cuvânt pe care îl rostea.

Se asculta pe sine cu o satisfacție evidentă și, din când în când, își însoțea muzica glasului bătând ușor măsura cu capul sau rotunjind câte o frază cu mâna. Am fost foarte impresionată de el, chiar de pe atunci, înainte de a ști că se formase după modelul unui mare nobil ce-i era client și că era în general supranumit „Kenge Vorbă-lungă”.

— Domnul Jarndyce, continuă el, fiind conștient de... vreau să spun, dezolat de... situația micuței noastre prietene, se oferă s-o plaseze într-un institut de mâna întâi unde educația îi va fi desăvârșită, i se vor asigura condiții confortabile, i se vor realiza toate cerințele rezonabile și unde va primi o excelentă pregătire ca să răspundă tuturor îndatoririlor situației sociale la care a fost destinată de... să-i zicem Providență?

Inima mi se umpluse ochi, nu numai de cele ce spunea, dar și de cum le spunea, încât n-am fost în stare să vorbesc, cu toate că am încercat.

— Domnul Jarndyce, a urmat el, nu pune nicio condiție, afară doar că-și exprimă dorința fermă ca micuța noastră prietenă să nu părăsească cumva institutul în chestiune fără știința și consimțământul său. Să se consacre cu toată sârguința în vederea însușirii acelor cunoștințe de practicarea cărora va depinde în cele din urmă soarta ei. Să pășească pe căile cinstei și ale virtuții și ale... și să... și așa mai departe.

Eu mă simțeam încă mai puțin în stare să vorbesc.

— Ei, ce are de spus tânăra noastră prietenă? adăugă domnul Kenge. Să-și ia timp, să-și ia timp. Eu mă opresc ca să-i aștept răspunsul. Dar să-și ia timp de gândire!

N-am nevoie să repet ceea ce a încercat să spună ființa aceea sărmană. Ceea ce a spus mi-ar veni mai ușor să redau, dacă ar merita să fie redat. Ceea ce a simțit și ceea ce are să simtă până în ceasul morții n-am să pot pune niciodată în cuvinte.

Întrevederea aceea a avut loc la Windsor, unde îmi petrecusem (după câte știu) toată viața până atunci. Chiar la o săptămână după aceea, înzestrată din belșug cu toate cele de trebuință, am plecat de acolo într-o diligență la Reading.

Madam Rachael, care era bunătatea întruchipată, n-a simțit emoții la despărțire, dar eu, care nu eram atât de bună, am plâns amar. Mă gândeam c-ar fi trebuit s-o cunosc mai bine după atâția ani și c-ar fi trebuit să mă fi făcut destul de iubită de ea ca să-i pară rău la despărțire. Când mi-a pus un sărut rece, de bun-rămas, pe frunte, ca o picătură de apă din dezgheț căzută de pe piastra unui portal... era o zi tare geroasă..., m-am simțit atât de nenorocită și vinovată, încât m-am lipit de ea și i-am spus că știu că-i vina mea dacă se poate despărți atât de ușor de mine!

— Nu, Esther, mi-a răspuns. E vina nenorocirii de pe capul tău!

Diligența era la porțița peluzei – noi n-am ieșit din casă până n-am auzit duruitul roților –, și astfel am părăsit-o cu inima îndurerată. Ea s-a întors în casă mai înainte ca lăzile mele să fi fost urcate pe coperișul diligenței și a închis ușa. Cât am putut să mai văd casa, m-am tot uitat printre lacrimi îndărăt la ea de la fereastra trăsurii. Nașa mea îi lăsase lui madam Rachael toate lucrurile pe care le avea; urma să se facă o vânzare la licitație; printre ele, și un covoraș vechi cu trandafiri, care totdeauna îmi păruse cel mai de preț lucru din lume din câte văzusem și care atârna afară, în ger și zăpadă. Cu o zi sau două înainte, îmi înfășurasem păpușa mea veche și scumpă în șaluțul ei și o îngropasem liniștit – mi-e cam rușine să mărturisesc așa ceva – în grădină, sub copacul ce-mi umbrea fereastra. Nu-mi mai rămăsese niciun tovarăș, decât o păsărică în cușcă, pe care am luat-o cu mine.

Când casa nu se mai văzu, m-am așezat în față pe scăunel, cu cușca păsărelei așezată în patele de la picioare, ca să mă uit afară

pe fereastra înaltă la copacii acoperiți de promoroacă de parcă erau niște bucăți frumoase de spat; la câmpiile netede și albe de zăpada ultimei nopți și la soarele atât de roșu, dar răspândind așa de puțină căldură, și la gheața întunecată ca metalul, de pe care tinerii cu patine și fără de patine spintecaseră zăpada. În diligență se mai afla un domn care ședea pe locul din fața mea și părea foarte mare, înfofolit cum era într-o grămadă de pături; dar ședea cu privirile pironite pe cealaltă fereastră și habar n-avea de mine.

Mă gândeam la nașa mea care murise, la noaptea aceea când îi citisem, la căutătura ei încruntată, atât de neclintită și severă, cum sta întinsă în pat, la locurile străine către care mă îndreptam, la oamenii pe care am să-i gădesc acolo, cum vor fi fiind și ce au să-mi spună, când o voce din trăsură mă făcu să tresar îngrozitor.

Vocea zise:

— Pentru ce dracu' plângi?

Așa m-am speriat de tare, că mi-a pierit glasul și n-am fost în stare să răspund decât în șoaptă:

— Eu, domnule?

Pentru că am știut fără îndoială că trebuie să fi fost gentilomul acela de sub maldărul de pături, cu toate că el se uita încă tot pe fereastră.

— Da, dumneata, răspunse el înturnându-se.

— N-am știut că plâng, domnule, am bolborosit fâstăcită.

— Ba plângi! zise gentilomul. Ia uită-te la mine!

Veni drept în fața mea din celălalt colț al diligenței, îmi șterse ochii cu una dintre manșetele sale mari de blană (fără să-mi facă rău) și-mi arată că-i udă.

— Na! Acum știi că plângi, zise el. Nu-i așa?

— Da, domnule.

— Și de ce plângi? zise gentilomul. Nu vrei să te duci acolo?

— Unde, domnule?

— Unde? Acolo unde te-i fi ducând, zise domnul acela.

— Sunt foarte bucuroasă că mă duc acolo, domnule, i-am răspuns eu.

— Bine; atunci fii veselă, zise gentilomul.

Mi-a părut că-i tare ciudat; sau, cel puțin, ceea ce-am putut vedea din el era tare ciudat, căci era îmbodolit până sus, sub bărbie, și fața îi era aproape ascunsă de-o căciulă cu două urechi late de blană de-o parte și de alta a capului, prinse pe sub bărbie; dar mi-am venit iarăși în fire și nu mi-a fost frică de el. Așa că i-am spus că bănuiesc c-am plâns din pricina morții nașei mele și pentru că lui madam Rachael nu i-a părut rău că se desparte de mine.

— S-o ia naiba de madam Rachael! zise gentilomul. Ducă-se învârtindu-se într-un vârtej de vânt pe-o coadă de mătură!

Începuse să-mi fie acum frică de-a binelea și m-am uitat la el cât se poate de uluită. Dar mi-a părut că are ochi plăcuți, cu toate că tot mai șoptea ca pentru el, furios, zicându-i lui madam Rachael în tot felul, cum îi venea la gură.

După un scurt răgaz, își desfăcu învelitoarea de deasupra, ce-mi păru așa de largă cât să-nfășoare în ea trăsura întregă, și-și vârî mâna într-un buzunar adânc dintr-o parte.

— Hai, ia privește ici! zise el. În hârtia asta – o hârtie frumos împăturită – se găsește o bucată de prăjitură, cea mai bună din câte sunt pe piață... zahăr pe părți de-un deget de gros, ca seul pe cotletul de berbec. Aici e puțină plăcintă (e-un giuvaier, și ca mărime, și ca gust) făcută în Franța. Și din ce crezi că-i făcută? Din fificați de găscă îngrășată. Asta plăcintă! Acu să vezi, când ai s-o mănânci.

— Vă mulțumesc, domnule, am răspuns, vă mulțumesc chiar foarte mult, dar nădăjduiesc să nu vă supărați, sunt bucate prea alese pentru mine.

— Iar m-a răpus! zise gentilomul, vorbă pe care nu am înțeles-o deloc, și a aruncat amândouă pachetele afară pe fereastră.

N-a mai vorbit cu mine defel, până când s-a dat jos din trăsură, cu puțin înainte de-a ajunge la Reading, când m-a sfătuit să fiu fată bună și să învăț bine și a dat mâna cu mine. Trebuie să spun că m-am simțit ușurată c-a plecat. L-am lăsat în drum, la o răspântie. De multe ori am mai trecut pe-acolo, după aceea, fără să stau prea mult, fără să mă gândesc la el, dar pe jumătate așteptând să-l întâlnesc. Însă nu l-am întâlnit nicidecum, și, astfel, cu trecerea timpului, mi-a ieșit din minte.

Când diligența s-a oprit, o doamnă foarte îngrijit îmbrăcată s-a uitat în sus la fereastră și a zis:

— Domnișoara Donny.

— Nu, doamnă, Esther Summerson.

— E perfect, zise doamna. Domnișoara Donny.

Abia atunci am înțeles că ea s-a recomandat cu numele acesta și i-am cerut iertare domnișoarei Donny pentru că nu înțelesesem; apoi, la cererea ei, i-am arătat cu degetul cuferele mele. Sub privegherea unei slujnice bine îmbrăcate, cuferele au fost puse în spatele unei trăsurici verzi, după care domnișoara Donny, slujnica și cu mine ne-am suit în trăsurică și am plecat.

— Totul e pregătit în ceea ce te privește, Esther, zise domnișoara Donny; iar programul activității duminicale a fost alcătuit întocmai după dorința tutorelui duminicale, domnul Jarndyce.

— Cum ați spus, doamnă?

— A tutorelui duminicale, domnul Jarndyce, zise domnișoara Donny.

M-am tulburat atât de tare, încât domnișoara Donny a crezut că gerul fusese prea aspru pentru mine și mi-a împrumutat flaconul ei cu săruri.

— Îl cunoașteți pe domnul Jarndyce... tutorele meu, doamnă? am întrebat după ce m-am codit o bună bucată de vreme.

CĂRȚILE DE CARE NU TE DESPARȚI NICIODATĂ!

Clasici ai literaturii reprezintă colecția de cărți pe care le citești măcar o dată în viață. Sunt acele narațiuni care te formează, care îți amintesc cine ești și care te însoțesc pretutindeni. Autorii de geniu și operele lor strălucite li se adresează atât celor care se află la început de drum și care descoperă moștenirea culturală a umanității, cât și aceluia care se întorc la pasiunea pentru clasic.

Romane captivante, nuvele și proze scurte splendide, povești de un realism feroce sau care creează lumi – aceasta este marea literatură, confirmată de cele mai prestigioase premii și de preferința nestrămutată a generații de cititori.

Să ne lăsăm purtați de cărțile care au schimbat lumea, care au provocat gândirea, care au transformat *zeitgeist*-ul!

CHARLES DICKENS

Casa Umbrelor

TRADUCERE DE COSTACHE POPA

PREFAȚĂ DE CHARLES DICKENS

„*Casa Umbrelor* ar putea fi cel mai bun roman al lui Dickens. Odată ce a scris *Casa Umbrelor*, s-a maturizat.”

G.K. CHESTERTON

„Dickens a fost un reformator pasionat, profund implicat într-o infinită galerie de cauze sociale.”

The New York Times

Partener media:

**OBSERVATOR
CULTURAL** —ISBN: 978-630-361-270-6
ISBN: 978-630-361-271-3

9 786303 612713

www.edituracorint.ro